

ירמיהו ב'

" א וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר.

ירמיהו מצהיר, שהיה דבר ה' אליו. רוצה לומר שהוא משמש כנביא. זו הפעם הראשונה שיוצא בשליחות הנבואה שלו אל קהל שומעיו, שאותם הוא מגדיר כ"ירושלים".

אין הוא מתנבא בעירו ענתות, שם הכירוהו התושבים כבנו של הנביא חלקיהו, שמו שמובא בפרק הקדשתו. שם הנביא הענתותי, מלבד ציון מקום מגוריו (או מקום הולדתו) בפתחת הספר " דְבַרְיִי יְרַמְיָהוּ בְּחַלְקֵיהוּ מִן־הַכְּהֻנִּים אֲשֶׁר בְּעֲנַתוֹת בְּאֶרֶץ בְּנֵימִן " (ירמיהו א' 1).

אביו נזכר בשמו חלקיהו כדי לציין על פי חז"ל, שהיה אף הוא נביא. "אמר רבי יוחנן: כל נביא שנתפרש שמו ושם אביו הוא נביא בן נביא. וכל נביא שנתפרש שמו ולא שם אביו הוא נביא ולא בן נביא" (מדרש ויקרא, פרשה ו'). מוסבר בכך: ה' פונה אל נער, בנו של נביא מוכר.

הבינונו טעם אזכרת שם אביו, אבל, הרבותא לציין את מקום הולדתו, מלבד מעמדו הכוהני, מוסברת בכך שלענתות היה מעמד שונה משל ערים אחרות. מותר להסיק כי הכוונה היתה מקום ההכשרה של כהנים. והמסקנה, כי ירמיהו היה כהן על פי הסמכתו, ויש לה משמעות למעמדו הנכבד של הנער, שזכה להקדשה לנביא.

ועבור הנביא ירמיהו, המתחיל את הקריירה שלו כנער, בוגר אסכולת הכוהנים, שבענתות. החינוך שם הוא לקראת היות התלמידים, בסיום לימודיהם, ראויים למלא יעדם במקדש, ואולי גם בנקודות אחרות של קיום הפולחן ומצוות התורה.

עיקר יעודו של הנביא הוא האזניים של בני עמו, היושב בירושלים ובסביבותיה בכל הארץ כולה.

" ב הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לְךָ תַּסֵּד נְעוּלֶיךָ אֶהְבֶּתְךָ כְּלוּלְתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה: ג קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לְה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כְּלֵאכְלִיו יִאֲשְׁמוּ רְעָה תְּבֹא אֲלֵיהֶם נְאֻם־ה'.

ירושלים מייצגת את כל תושבי הממלכה ביהודה. ירושלים היא עיר הסמל הלאומי, יעד של דבר ה' מפי הנביא.

ישראל מפר את מצוות ה'. זו עובדה עמה מתמודד כל מנהיג רוחני.

"הַלֹּךְ וְקִרְאתָ" עליך לפזר את דבריך. אל ירושלים, לכל העם ביהודה, לכולם יש הרבה אזניים: " בַּיַּת יַעֲקֹב וְכָל־מִשְׁפָּחוֹת בַּיַּת יִשְׂרָאֵל. "

כשאלוהים פונה אליו כאל נער, התמיהה היא רבה. הוא אומר לו " בְּטָרִם אֶצְרֶךָ בְּבֶטֶן יְדַעְתִּיךָ" (ירמיהו א' 5). זאת אינה אמירה כללית, כל אדם ואדם יכול לומר שכך הוא מצבו. את ירמיהו הכיר הקב"ה הכרה טובה יותר בהיותו בנו של נביא.

תפקידו הראשון של ירמיהו, אם כן הוא להוכיח את העם, על העבודה הזרה, שהוא מקיים בחייו.

כפויי הטובה, שהתגבשו כעם בארץ ציה ושממה, "דור המדבר" והתבססו, "דור יהושע" בארץ פוריה ומניבה. כך יענש העם הזה "דור הממלכה" בעונשים המתאימים על שעבדו עבודה זרה.

" יֵאָהֳרָם הַיְמִינִי גֹי' אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הַמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלֹא יוֹעִיל: "

העובדה שהעם המיר את עבודת ה' בעבודה זרה,

אהבלים בלשוננו, והולכים " ה'... אַחֲרַי הַהֶבֶל וַיְהַבְלוּ: " בלשון הנביא, שנמנה על הכהנים, מי שמופקדים גם על ההוראה לעם. " הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵיךָ ה' וְתַפְשִׁי הַתּוֹרָה לֹא יְדַעוּנִי וְהָרַעִים פָּשְׁעוּ בִּי וְהִנְבְּאִים נִבְּאוּ בַּבַּעַל וְאַחֲרַי לֹא יוֹעִלוּ הִלְכוּ. " המונח לוא יועיל מזכיר את שם האלילות השנואה "בעל". עבודת אלילים גרמה שתי חטאות: נטשו מקורות חיוביים וחפשו מקורות שליליים שלא יועילו. " ה'... כִּי עַל־כֵּל גִּבְעָה גְבָהָה וְתַחַת כְּלַעַץ רַעְנָן אֶת צַעֲהָ זָנָה. " את החטאים לא ניתן לנקות לא בכביסה ("בְּרִית") ולא בניקוי יבש ("נְטָר"), הם נשארים ככתם וכרבב על העם. במקום היותר בעלי זכויות כבכורה היא נוהגת כ"בְּכִרָה" (גמל שובב), במקום ליהנות מתאנים מבכורות היא ניזונה מ"רוֹחַ תְּאֲנִתָּה" (מילה יחידאית שפרושה כנראה יללה).

ומסיים הנביא תאור משפיל של העם על מנהיגיו הפוליטיים - המלכים והשרים והרוחניים (הכהנים והנביאים). " כִּי... כֵּן הִבִּישׁוּ בַּיַּת יִשְׂרָאֵל הַמָּה מַלְכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם וְלִהְיוּ וְנִבְּאִיהֶם. " אין בפי הנביא דברי נחמה אחרי דברי התוכחה האלה. אנשים שאחריות שלום העם על כתפיהם בגדו בשליחותם - והם בני עונש.

" מֵהַתְּזִלִי מֵאֵד לְשָׁנוֹת אֶת־דַּרְכֶּךָ גַּם מִמִּצְרַיִם תִּבְשִׂי כַּאֲשֶׁר־בָּשַׂת מֵאֲשׁוּר: " גַּם מֵאֵת זֶה תִּצְאִי וַיִּדְרֶךְ עַל־רַאשֶׁךָ כִּי־מָאֵס ה' בְּמִבְטְחֶיךָ וְלֹא תִצְלַחֲתִי לָהֶם. " לחטאה אין תקנה אלא חרטה, לניווון אין מענה אלא ידי-ניקיון.